

ISSN:

Volume 1

JOURNAL OF GLOBAL SCIENTIFIC INNOVATIONS

worldjournal.uz

SURUNKALI GASTRIT: ETIOLOGIYA, PATOGENEZ, KLINIK MANZARA, TASHXIS VA DAVOLASH TAMOYILLARI

Davlatova Mayram Sulaymonovna

Buxoro Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya

Surunkali gastrit oshqozon shilliq qavatining uzoq davom etuvchi yallig'lanish kasalligi bo'lib, zamonaviy gastroenterologiyada keng tarqalgan muammolardan biri hisoblanadi. Kasallik ko'pincha sekin rivojlanib, uzoq vaqt davomida yashirin kechishi mumkin. Surunkali gastritning asosiy etiologik omillari qatoriga *Helicobacter pylori* infeksiyasi, noto'g'ri ovqatlanish, stress, dori vositalarini nazoratsiz qabul qilish va zararli odatlar kiradi. Ushbu maqolada surunkali gastritning kelib chiqish sabablari, patogenез mexanizmlari, klinik belgilari, tashxislash usullari hamda zamonaviy davolash va profilaktika yondashuvlari batafsil yoritilgan.

Kalit so'zlar: surunkali gastrit, *Helicobacter pylori*, oshqozon shilliq qavati, tashxis, davolash.

Abstract

Chronic gastritis is a long-term inflammatory disease of the gastric mucosa and represents one of the most common problems in modern gastroenterology. The disease often develops slowly and may remain asymptomatic for a long period. The main etiological factors include *Helicobacter pylori* infection, improper diet, stress, uncontrolled use of medications, and harmful habits. This article provides a comprehensive analysis of the etiology, pathogenesis, clinical manifestations, diagnostic methods, and modern approaches to the treatment and prevention of chronic gastritis.

Keywords: chronic gastritis, *Helicobacter pylori*, gastric mucosa, diagnosis, treatment.

Surunkali gastrit tushunchasi va dolzarbligi

Surunkali gastrit — oshqozon shilliq qavatida uzoq davom etuvchi yallig'lanish jarayoni bo'lib, morfologik va funksional o'zgarishlar bilan kechadi. Ushbu kasallik dunyo bo'yicha millionlab odamlarni qamrab olgan bo'lib, oshqozon-ichak tizimi kasalliklari orasida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi [1].

Kasallikning asosiy xavfi shundaki, u ko'pincha aniq klinik belgilar bermasdan kechadi va vaqt o'tishi bilan oshqozon yarasi, atrofik gastrit hamda oshqozon saratoni kabi og'ir asoratlarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin [2].

Etiologik omillar

Surunkali gastritning kelib chiqishida bir nechta asosiy etiologik omillar ishtirok etadi. Eng muhim sabab sifatida *Helicobacter pylori* infeksiyasi ko'rsatiladi. Ushbu bakteriya oshqozon shilliq qavatiga joylashib, yallig'lanish jarayonini qo'zg'atadi va uzoq muddatda shilliq qavatning strukturasini buzadi [3].

Bundan tashqari, quyidagi omillar ham muhim ahamiyatga ega:

- noto'g'ri va tartibsiz ovqatlanish,
- achchiq, yog'li va qo'pol ovqatlarni ko'p iste'mol qilish,
- alkogol va chekish,
- stress va psixoemotsional zo'riqish,
- nosteroid yallig'lanishga qarshi dorilarni uzoq muddat qabul qilish [4].

Patogenez mexanizmlari

Surunkali gastrit patogenezining asosini oshqozon shilliq qavati va agressiv omillar o'rtasidagi muvozanatning buzilishi tashkil etadi. Normal sharoitda oshqozon shilliq qavati kislota va pepsin ta'siridan himoyalangan bo'ladi. Biroq zararli omillar ta'sirida ushbu himoya mexanizmlari zaiflashadi [1].

Helicobacter pylori ureaza fermenti orqali oshqozon muhitini o'zgartirib, epiteliy hujayralariga zarar yetkazadi. Natijada yallig'lanish mediatorlari faollashadi va surunkali yallig'lanish jarayoni rivojlanadi [3].

Surunkali gastritning tasnifi

Surunkali gastrit bir nechta mezonlar asosida tasniflanadi. Klinik-amaliy jihatdan eng ko'p qo'llaniladigan tasnif quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- A turi — autoimmun gastrit,
- B turi — *Helicobacter pylori* bilan bog'liq gastrit,
- C turi — kimyoviy (refluks) gastrit [2].

Morfologik jihatdan esa yuzaki, atrofik va gipertrofik gastrit turlari ajratiladi.

Klinik belgilari

Surunkali gastritning klinik belgilari kasallikning turiga, bosqichiga va oshqozon kislotaliligiga bog'liq holda turlicha namoyon bo'ladi. Eng ko'p uchraydigan simptomlarga quyidagilar kiradi:

- epigastral sohada og'riq yoki noqulaylik,
- ko'ngil aynishi,
- jig'ildon qaynashi,
- meteorizm,
- ishtahaning pasayishi [4].

Ba'zi bemorlarda kasallik uzoq vaqt davomida simptomsiz kechishi mumkin, bu esa tashxisni kechiktiradi [5].

Tashxislash usullari

Surunkali gastritni aniqlashda instrumental va laborator tekshiruvlar muhim ahamiyatga ega. Asosiy tashxislash usuli fibrogastroduodenoskopiya (FGDS) hisoblanadi. Ushbu usul orqali oshqozon shilliq qavatining holatini baholash va biopsiya olish mumkin [2].

Laborator tekshiruvlar qatoriga *Helicobacter pylori* ni aniqlash testlari, umumiy qon tahlili va biokimyoviy ko'rsatkichlar kiradi. Zamonaviy diagnostikada nafas testi va serologik usullar keng qo'llanilmoqda [3].

Davolash tamoyillari

Surunkali gastritni davolash kompleks va individual yondashuvni talab etadi. Davolash rejasi kasallikning sababiga, klinik kechishiga va bemorning umumiy holatiga qarab belgilanadi [1].

Agar *Helicobacter pylori* aniqlansa, eradikatsion terapiya o'tkaziladi. Bundan tashqari, kislotalilikni me'yorlashtiruvchi dorilar, gastroprotektorlar va parhez muhim o'rin tutadi [4].

Parhez va turmush tarzi

Parhez surunkali gastritni davolashning ajralmas qismi hisoblanadi. Bemorlarga achchiq, qovurilgan va qo'pol ovqatlardan voz kechish, ovqatni oz-ozdan, lekin tez-tez qabul qilish tavsiya etiladi [5].

Stressni kamaytirish, zararli odatlardan voz kechish va jismoniy faollik oshqozon shilliq qavatining tiklanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [6].

Muhokama

Surunkali gastrit bugungi kunda keng tarqalgan bo'lishiga qaramay, ko'pincha yetarlicha e'tibor qaratilmaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu kasallikning erta aniqlanishi va to'g'ri davolanishi og'ir asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega [2].

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash lozimki, *Helicobacter pylori* bilan bog'liq gastritni davolashda eradikatsion terapiya samaradorligi yuqori bo'lsa-da, bemorlarning davolashga rioya qilmasligi natijani pasaytiradi [4].

Xulosa

Surunkali gastrit oshqozon shilliq qavatining jiddiy kasalligi bo'lib, uzoq muddatli kuzatuv va kompleks davolashni talab etadi. Kasallikni erta tashxislash, etiologik omillarni bartaraf etish va individual yondashuv asosida davolash orqali og'ir asoratlarning oldini olish mumkin. Profilaktika choralari va sog'lom turmush tarzi ushbu kasallikni nazorat qilishda muhim o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Feldman M., Friedman L. *Gastroenterology*.
2. Kumar V. *Robbins Basic Pathology*.
3. Malfertheiner P. et al. *Helicobacter pylori and gastritis*.
4. McColl K.E.L. *Clinical practice. Helicobacter pylori infection*.
5. Talley N.J. *Gastritis and dyspepsia*.
6. Sleisenger and Fordtran's *Gastrointestinal and Liver Disease*.

worldjournal.uz